

KRÓTKIE DONIESIENIA**SHORT COMMUNICATIONS****581. Nowe stanowiska niektórych krajowych gatunków chrząszczy z rodziny Scarabaeidae (Coleoptera)**

New Polish records of some beetle species from the family Scarabaeidae (Coleoptera)

KEY WORDS: Scarabaeoidea, Scarabaeidae, faunistic records, Poland.

Poniższe gatunki i stanowiska wyszczególnione zostały w oparciu o materiały znajdujące się w zbiorze autora (AB) i kolekcjach Marka BIDASA (MB), Jerzego BOROWSKIEGO (JB), Bartka BUJNIKA (BB), Daniela DOKTÓRA (DD), Tomasza MOKRZYCKIEGO (TM). Wymienionym osobom za udostępnienie kolekcji autor serdecznie dziękuje. Nazwy krain, z których poszczególne gatunki nie były wcześniej wykazywane wyróżniono gwiazdką [*].

Aegialia arenaria (FABRICIUS, 1787)

- Pobrzeże Bałtyku: Smołdziński Las ad Smołdzino (UTM: XA46), 20 IX 2003 – liczny, na granicy plaży i wydym nadmorskich, obs. A. BYK, 6 VI 2009 – liczny, obs. T. MOKRZYCKI; Hel ad Władysławowo (CF55), 12 V 2004 – 4 exx., na plaży, pod zbutwiałym drewnem, leg. D. DOKTÓR (coll. DD); Rąbka ad Łeba (XA67), 10 VII 2006 – 3 exx., na plaży, pod zbutwiałym drewnem, D. DOKTÓR (coll. DD); Krynica Morska ad Nowy Dwór Gdański (CF92), 6 VII 2010 – 1 ex., martwy, na granicy plaży i wydym nadmorskich, obs. A. BYK.

Aphodius arenarius (A. G. OLIVIER, 1789)

- Nizina Sandomierska: Rezerwat „Góry Pieprzowe” ad Sandomierz (EB51), 9 VI 2003 – 3 exx., w odchodach krowy, obs. R. CIEŚLAK.

Aphodius biguttatus GERMAR, 1824

- *Nizina Sandomierska: Rezerwat „Góry Pieprzowe” ad Sandomierz (EB51), 17 IV 2003 – 5 exx., 8 VIII 2003 – 6 exx., w odchodach krowy, obs. R. CIEŚLAK.

Aphodius borealis GYLLENHAL, 1827

- Nizina Mazowiecka: Palmiry ad Warszawa (DD80), 22 V 2006 – 1 ex., leg. B. KAWKA (coll. AB).
- Puszcza Białowieska: Białowieski Park Narodowy (FD94), 15 V 1995 – 3 exx., w odchodach konia, leg. A. BYK (coll. AB).
- Wyżyna Lubelska: Stulno ad Włodawa (FB89), 21 V 2004 – 10 exx., w odchodach konia, leg. A. BYK (coll. AB).

Aphodius brevis ERICHSON, 1848

- Nizina Sandomierska: Rezerwat „Góry Pieprzowe” ad Sandomierz (EB51), 27 IV 2003 – 4 exx., w pułapkę z przynętą z odchodów krowy, obs. R. CIEŚLAK.

Aphodius coenosus (PANZER, 1798)

- Pojezierze Mazurskie: Godkowo ad Pastęk (DE29), 23 IV 2009 – 11 exx., 7–10 V 2009 – 3 exx., w odchodach dzika, leg. M. BYK (coll. AB).

Aphodius conspurcatus (LINNAEUS, 1758)

- Pojezierze Mazurskie: Pozezdrze ad Węgorzewo (EE59), 3–17 IV 2003 – 12 exx., 2 XI 2003 – 37 exx., 26 II 2004 – 14 exx., w odchodach koni, leg. D. DOKTÓR (coll. DD).

Aphodius contaminatus (HERBST, 1783)

- Pobrzeże Bałtyku: Smołdziński Las ad Smoldzino (XA46), 20 IX 2003 – 15 exx., w odchodach koni i krów, leg. A. BYK (coll. AB).
- Pojezierze Pomorskie: Stara Brda Pilska ad Miastko (XV47), 1–31 X 1999 – 3 exx., w pułpkę z przynętą z odchodów krowy, leg. A. BYK (coll. AB).
- Wyżyna Małopolska: Rogów ad Koluszki (DC24), 28 IX 2011 – 1 ex., w odchodach konia, leg. J. BOROWSKI (coll. JB).

Aphodius immundus CREUTZER, 1799

- Wyżyna Lubelska: Andrzejów ad Chełm (FB86), 23 V 2004 – 1 ex., w odchodach konia, leg. A. BYK (coll. AB).

Aphodius luridus (Fabricius, 1775)

- Pojezierze Mazurskie: Kamionek Wielki ad Elbląg (DF01), 29 IV 2008 – 8 exx., w odchodach owiec, leg. B. BUJNIK (coll. BB).
- Puszcza Białowieńska: Białowieża ad Hajnówka (FD94), 6 VI 2000 – 12 exx., 22 V 2002 – 9 exx., w odchodach owiec, leg. A. BYK (coll. AB).

Aphodius merdarius (FABRICIUS, 1775)

- Pojezierze Mazurskie: Pozezdrze ad Węgorzewo (EE59), 7 V 2003 – 6 exx., w odchodach koni, leg. D. DOKTÓR (coll. DD).
- *Nizina Mazowiecka: Niebrzegów ad Dęblin (EC61), 27 IV 2008 – 2 exx., 1 V 2009 – 12 exx., w odchodach koni, leg. A. BYK (coll. AB).

Aphodius plagiatus (LINNAEUS, 1767)

- Pojezierze Mazurskie: Węgorzewo (EF40), 2 VI 2002 – 1 ex., w napływkach nad rzeką Węgorapa, leg. D. DOKTÓR (coll. DD).
- Podlasie: Mień ad Brańsk (FD14), 30 V 1993 – 2 exx., w napływkach nad rzeką Nurzec, leg. T. MOKRZYCKI (coll. TM); Drohiczyn (FD10), 17 V 2009 – 11 exx., w napływkach nad rzeką Bug, leg. A. BYK (coll. AB).

Chaetopteroptia segetum segetum (HERBST, 1783)

- Wyżyna Małopolska: Gutkowice ad Rawa Mazowiecka (DC33), 10 V 2009 – 12 exx., na kłosach zbóż, leg. A. BYK (coll. AB).

Diastictus vulneratus (STURM, 1805)

- Wyżyna Małopolska: Gutkowice ad Rawa Mazowiecka (DC33), 14 V 2004 – 3 exx., 8 VI 2009 – 7 exx., w piaszczystym dołku z butwiejącymi liśćmi topoli osiki, leg. A. BYK (coll. AB).

Gnorimus variabilis (LINNAEUS, 1758)

- Pojezierze Mazurskie: Sztynort ad Węgorzewo (EE49), 1–30 VI 2007 – 2 exx., 1–31 VII 2007 – 4 exx., w pułpki typu „Netocia” powieszono przed dziuplami na dębach, leg. A. BYK (coll. AB).
- *Nizina Mazowiecka: Ościstowo ad Ciechanów (DD65), 20 VII 2007 – 3 exx., na pniu ściętego klonu jesionolistnego ze zgnilizną brunatną, leg. M. POTYRAŁA (coll. AB).

Hoplia philanthus philanthus (FUESSLY, 1775)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogalin ad Poznań (XT38), 1–8 VII 2007 – 12 exx., na kłosach zbóż, leg. A. BYK (coll. AB).
- *Nizina Mazowiecka: Puszcza Kozienicka: Przejazd ad Pionki (EC20), 2 VII 2006 – 1 ex., leg. M. BIDAS et M. MIŁKOWSKI (coll. MB).

- *Góry Świętokrzyskie: Podgórze ad Bodzentyn (DB94), 1–4 VII 2006 – 1 ex., na paprociach, leg. A. BYK (coll. AB).

Hoplia praticola DUFTSCHMID, 1805

- *Góry Świętokrzyskie: Podgórze ad Bodzentyn (DB94), 28 V 2006 – 1 ex., na kwiatach głogu, leg. J. BOROWSKI (coll. JB).

Omaloplia nigromarginata (HERBST, 1786)

- Wyżyna Małopolska: Pińczów ad Busko Zdrój (DA69), 25–30 VI 2011 – 29 exx., leg. T. MOKRZYCKI (coll. AB).
- Nizina Sandomierska: Rezerwat „Góry Pieprzowe” ad Sandomierz (EB51), 3 VII 2003 – dziesiątki osobników przysiadających na trawach, obs. A. BYK.

Onthophagus semicornis (PANZER, 1798)

- *Pojezierze Mazurskie: Zielony Ostrów ad Węgorzowo (EF31), 10 VII 2007 – 6 exx., na silnie nasłonecznionej murawie przy skraju lasu w odchodach zajęcy, leg. D. DOKTÓR (coll. DD, coll. AB).
- Wyżyna Lubelska: Kolonia Widniówka ad Krasnystaw (FB44), 4–5 IV 2007 – 10 exx., przy norach chomików, leg. P. KUCZYŃSKI (coll. AB).

Psammодиус asper (FABRICIUS, 1775)

- Pojezierze Mazurskie: Gładysze ad Młynary (DF20), 21–23 V 2009 – 7 exx., w starej piaskowni, w piaszczystym dołku z butwiejącymi liśćmi topoli osiki, leg. M. BYK, 23 VIII 2009 – 6 exx., leg. A. BYK (coll. AB).
- *Wyżyna Małopolska: Gutkowice ad Rawa Mazowiecka (DC33), 8 VI 2009 – 1 ex., w piaszczystym dołku z butwiejącymi liśćmi topoli osiki, leg. A. BYK (coll. AB).

Adam BYK, Katedra Ochr. Lasu i Ekol. SGGW, Warszawa

582. Nowe stanowiska niektórych krajowych gatunków chrząszczy z rodzin: Trogidae, Geotrupidae, Ochodaeidae (Coleoptera)

New Polish records of some beetle species from the families: Trogidae, Geotrupidae, Ochodaeidae (Coleoptera)

KEY WORDS: Scarabaeoidea, Trogidae, Geotrupidae, Ochodaeidae, faunistic records, Poland.

Poniższe gatunki i stanowiska wyszczególnione zostały w oparciu o materiały znajdujące się w zbiorze autora (AB) i kolekcjach: Jerzego BOROWSKIEGO (JB), Rafała CIEŚLAKA (RC), Daniela DOKTÓRA (DD). Wymienionym osobom za udostępnienie kolekcji autor serdecznie dziękuje. Nazwy krain, z których poszczególne gatunki nie były wcześniej wykazywane wyróżniono gwiazdką [*].

TROGIDAE

Trox cadaverinus ILLIGER, 1801

- *Wyżyna Małopolska: Gutkowice ad Rawa Mazowiecka (DC33), 11 X 2008 – 1 ex., w starej piaskowni, pod padliną, leg. J. BOROWSKI (coll. JB), 10 X 2010 – 2 exx., w starej piaskowni, w pułapkę ziemną z przynętą z wątroby wieprzowej, leg. J. BOROWSKI et A. BYK (coll. AB).

- *Podlasie: Budy Kupieńczyckie ad Sokołów Podlaski (ED81), 26–29 V 2007 – 1 ex., leg. A. ŚLUSARCZUK (coll. JB); Mielnik ad Siemiatycze (FC39) 15–19 VII 2007 – 1 ex., nocą, na światło, leg. A. BYK (coll. AB).

Trox hispidus (PONTOPPIDAN, 1763)

- *Wyżyna Małopolska: Gutkowice ad Rawa Mazowiecka (DC33), 10 V 2009 – 2 exx., w starej piaskowni, pod padliną, leg. A. BYK (coll. AB).

Trox scaber (LINNAEUS, 1767)

- Pojezierze Mazurskie: Czarne ad Orzysz (EE66), 1–31 V 2001 – 1 ex., w pułapkę typu „Netocia” powieszoną przed dziuplą na dębie, leg. D. DOKTÓR (coll. DD); Gładysze ad Młynary (DF20), 1–31 VII 2003 – 1 ex., w pułapkę typu „Netocia” powieszoną przed dziuplą na dębie, leg. S. BYK (coll. AB); Sztynort ad Węgorzewo (EE49), 2 VII 2007 – 1 ex., przy dziupli dębowej, leg. D. DOKTÓR (coll. AB); Godkowo ad Pasłek (DE29), 28–29 VII 2009 – 2 exx., w starej piaskowni, pod padliną, leg. M. BYK (coll. AB).

GEOTRUPIDAE

Geotrupes mutator (MARSHAM, 1802)

- Pojezierze Mazurskie: Majdan ad Ruciane Nida (EE34), 21 VIII 2002 – 4 exx., w odchodach koni, leg. D. DOKTÓR (coll. DD); Kałki ad Węgorzewo (EF31), 1–2 VII 2007 – 2 exx., w odchodach krów, leg. D. DOKTÓR (coll. DD).
- Nizina Mazowiecka: Niebrzegów ad Dęblin (EC61), 1 V 2009 – 6 exx., w odchodach koni, leg. A. BYK (coll. AB).
- Puszcza Białowieża: Białowieża ad Hajnówka (FD94), 25 V 2002 – 2 exx., w odchodach koni, leg. A. BYK (coll. AB)
- Wyżyna Lubelska: Białka ad Milejów (FB37), 16 X 2005 – 7 exx., w odchodach krów, leg. R. CIEŚLAK (coll. RC).

OCHODAEIDAE

Ochodaeus chrysoloides (SCHRANK, 1781)

- *Podlasie: Mielnik ad Siemiatycze (FC39), 15–19 VII 2007 – 2 exx., nocą, na światło, obs. A. BYK.

Adam BYK, Katedra Ochr. Lasu i Ekol. SGGW, Warszawa

583. Nowe stanowisko *Reesa vespulae* (MILLIRON, 1939) (Coleoptera: Dermestidae) w Polsce

New locality of *Reesa vespulae* (MILLIRON, 1939) (Coleoptera: Dermestidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Dermestidae, *Reesa vespulae*, S Poland.

Reesa vespulae (MILL.), to gatunek chrząszcza z rodziny skórnikowatych, obecnie szeroko rozprzestrzeniony na świecie wskutek zawlekania z muzealnymi materiałami biologicznymi i produktami rolnymi. W Europie pojawił się prawdopodobnie pod koniec lat pięćdziesiątych ubiegłego stulecia. W Polsce stwierdzony po raz pierwszy w Poznaniu, w roku 2006 (BUNALSKI, PRZEWOŻNY 2009: Pol. Journ. Ent., **78**: 341-345), a w latach 2008–2010 wyka-

zany z Torunia i Izabelina koło Warszawy (RUTA i in. 2011: Wiad. entomol., 30: 47-53). W warunkach krajowych łowiony był tylko w pomieszczeniach instytucji naukowych, związanych z naukami przyrodniczymi, gdzie zwykle przechowywane są zbiory i materiały dydaktyczne pochodzenia biologicznego.

Gatunek ten nie był dotychczas notowany z południowej części Polski, gdzie znajduje się niniejsze stanowisko:

– Wyżyna Krakowsko-Częstochowska: Kraków - Olsza (UTM: DA14), 20 V 2011 – 2 exx. (w tym jeden martwy), na parapecie okiennym w pomieszczeniach Katedry Botaniki Leśnej i Ochrony Przyrody Wydziału Leśnego Uniwersytetu Rolniczego, Aleja 29 Listopada.

Obecnie jest to czwarte stanowisko *R. vespulae* w Polsce. Biorąc pod uwagę tempo rozprzestrzeniania się, należy przypuszczać, że ten gatunek inwazyjny w najbliższym okresie będzie odnotowywany w kolejnych miejscowościach na terenie całego kraju.

Tadeusz WOJAS, Kat. Ochr. Lasu, Ent. i Klimat. Leśnej UR, Kraków

584. *Hoshihananomia perlata* (SULZER, 1776) (Coleoptera: Mordellidae), gatunek nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej

Hoshihananomia perlata (SULZER, 1776) (Coleoptera: Mordellidae), a new species for the Wielkopolska-Kujawy Lowland

KEY WORDS: Coleoptera, Mordellidae, *Hoshihananomia perlata*, new record Wielkopolska-Kujawy Lowland, W Poland.

Na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej stwierdzono nowe stanowisko *Hoshihananomia perlata* (SULZER), bardzo rzadko odławianego przedstawiciela rodziny miastkowatych (Mordellidae):

– Krzyżowiec ad Włoszakowice (UTM: WT95), 24 V 2011 – 1 ♂, nadleśnictwo Włoszakowice, leśnictwo Krzyżowiec, oddz. 98d (Przemęcki Park Krajobrazowy), leg. M. PRZEWOŻNY.

Osobnik został odłowiony w ciepłej, silnie prześwietlonej środkowoeuropejskiej kwaśnej dąbrowie trzcinnikowej – *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae* (HARTMAN, 1934) SCAMONI et PASSARGE, 1959, będącej w klasie odnowienia, z dużą liczbą pozostawionych po wyrębie pniaków dębowych.

Hoshihananomia perlata to chrząszcz w Polsce rzadko spotykany, notowany z pojedynczych stanowisk. Znany głównie z południowej oraz wschodniej Polski. Wykazywany z dziewięciu krain: Pojezierza Mazurskiego, Puszczy Białowieskiej, Dolnego Śląska, Wyżyny Lubelskiej, Roztocza, Sudetów Zachodnich, Beskidu Zachodniego, Beskidu Wschodniego i Bieszczad (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol., XXIII, 14: 1-309; BOROWIEC, KUBISZ 1999: Pol. Pismo Ent., 68, 3: 283-317; KUBISZ i in. 2010: Pol. Pismo Ent., 79, 3: 235-251). Uważany za relikwyt lasów pierwotnych (BOROWIEC, KUBISZ 1999: *ibid.*). Rozwój odbywa w przegrzybiałym drewnie drzew liściastych (BURAKOWSKI i in. 1987: *ibid.*). Zaliczony został do kategorii LC (gatunek najmniejszej troski) na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): Wydawnictwo IOP PAN, Kraków: 88-110).

Z Dolnego Śląska gatunek ten został podany ostatnio ponad 70 lat temu, a z Sudetów Zachodnich prawie 50 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1987: *ibid.*; BOROWIEC, KUBISZ 1999: *ibid.*). Nowe stanowisko potwierdza więc współczesne występowanie tego chrząszcza na zachodzie Polski.

Okaz dowodowy znajduje się w kolekcji autora.

Marek PRZEWOŹNY, Wydz. Biologii UAM, Zakł. Zool. Syst., Poznań

585. Nowe stanowiska *Macrolea appendiculata* (PANZER, 1794) (Coleoptera: Chrysomelidae) w Polsce

New site of *Macrolea appendiculata* (PANZER, 1794) (Coleoptera: Chrysomelidae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Chrysomelidae, *Macrolea appendiculata*, new site, Poland.

Macrolea appendiculata (PANZER, 1794) to przedstawiciel podrodziny Donaciinae, bardzo rzadki w Polsce i w Europie. W Polsce łowiono go na pojedynczych stanowiskach w 7 krainach, były to: Pojezierze Pomorskie, Nizina Mazowiecka, Śląsk Dolny, Śląsk Górny, Wyżyna Lubelska, Nizina Sandomierska i Beskid Zachodni (ŚCIBIOR i in. 2008: *Wiad. entomol.*, **27**: 58-59). Jest uznany za gatunek krytycznie zagrożony (CR) (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce, 88-110), objęto go też ścisłą ochroną prawną.

Dane historyczne o występowaniu *M. appendiculata* w Polsce pochodzą sprzed 1930 r. (BURAKOWSKI i in. 1990: *Kat. Fauny Pol.*, XXIII, **16**: 1-280) – praca KLEINE (1940: *Dohrniana*, **19**: 3-28), cytowana niekiedy jako źródło danych najnowszych, to przegląd starszych kolekcji i publikacji. Natomiast współcześnie podano ten gatunek tylko z dwóch stanowisk na Wyżynie Lubelskiej (ŚCIBIOR i in. 2008: *ibid.*).

Opracowując materiały zebrane w ramach programu Państwowego Monitoringu Środowiska: monitoring jakości wód powierzchniowych, badanie i ocena stanu ekologicznego rzek, stwierdzono dwa nowe stanowiska *M. appendiculata*:

- Pojezierze Pomorskie: Morzyczyn vic. (53°21'N, 14°54'E, UTM: VV90), rzeka Płonia poniżej Jeziora Miedwie, 8 VI 2010 – 3 imagines (próba pobrana siatką hydrobiologiczną), leg. WIOŚ w Szczecinie, det. et coll. P. BUCZYŃSKI. Złowiono też 5 larw Donaciinae, być może także należących do omawianego gatunku.
- Wyżyna Małopolska: Zamość ad Czarnocin (51°36'N, 19°42'E, DC11), strumień – dopływ rzeki Wolborki spod Józefowa, 15 VI 2010 – 3 imagines, leg. WIOŚ w Łodzi, det. et coll. P. BUCZYŃSKI.

Nowe dane są pierwszą informacją o występowaniu gatunku na Wyżynie Małopolskiej i po ponad 80 latach, potwierdzają jego obecność na Pojezierzu Pomorskim. Wspierają też tezę, że brak danych choć częściowo wynika ze standardowych metod badań zoobentosu, mało przydatnych do penetracji głębszych partii wód, gdzie *M. appendiculata* żyje na makrofitach zanurzonych, mocno trzymając się nich za pomocą nóg (ŚCIBIOR i in. 2008: *ibid.*; WARCHAŁOWSKI 1985: *Fauna Pol.*, **13**: 1-347). Tak więc może nie jest ona aż tak rzadka, jak by na to wskazywały dane powojenne. Tym bardziej, że może zasiedlać wody zeutrofizowane, zanieczyszczone a nawet lekko zasolone (WARCHAŁOWSKI 1985: *ibid.*). Materiały do

monitoringu jakości wód powierzchniowych pobiera się według formuły Multi-Habitat Sampling, wymagającej starannej penetracji wielu mikrosiedlisk. Być może kolejne lata badań przyniosą odkrycie dalszych stanowisk.

W Morzyczynie *M. appendiculata* złowiono w rzece poniżej ujścia z jeziora. Można przypuszczać, że ten gatunek występuje głównie w Jeziorze Miedwie, a jego obecność w Płoni wynika m.in. z dryfu larw. Warto więc zbadać także ten zbiornik, który może zasiedlać liczna populacja. Omawiany gatunek znalazł się w kategorii „2” (=EN) na Czerwonej liście zwierząt Niemiec (GEISER 1998: [W:] Rote Liste gefährdeter Tiere Deutschlands, 168-230). Jest krytycznie zagrożony w Czechach (STREJČEK, BEZDĚK 2005: [W:] Červený seznam ohrožených druhů České republiky, 533-539), zaś w Rosji północno-zachodniej nie łowiono go od 1931 r. (ROMANTSOV 2007: Ent. Rev., 87: 309-329). W tej sytuacji dla przetrwania gatunku istotna jest każda duża populacja i jej ochrona.

Za zebranie i udostępnienie materiału dziękuję pracownikom WIOŚ w Szczecinie i Łodzi oraz dr. Rajmundowi WIŚNIEWSKIEMU z NFOŚ.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zoologii UMCS, Lublin

586. Nowe stanowisko *Euchroeus purpuratus* (FABRICIUS, 1787) (Hymenoptera: Chrysididae) w Polsce

New locality of *Euchroeus purpuratus* (FABRICIUS, 1787) (Hymenoptera: Chrysididae) in Poland

KEY WORDS: Chrysididae, *Euchroeus purpuratus*, new record, Poland.

Euchroeus purpuratus (FABRICIUS, 1787) występuje w Afryce Północnej, basenie Morza Śródziemnego, aż po suche i ciepłe miejsca o charakterze kserotermicznym w Europie Środkowej. W Polsce znany z kilku stanowisk na Nizinie Mazowieckiej oraz Wielkopolsko-Kujawskiej, głównie z pierwszej połowy XX w (BANASZAK 1980: Kat. Fauny Pol., XXVI, 3: 1-53).

Nowe stanowisko:

– Pojezierze Szczecineckie: rezerwat krajobrazowy „Wrzosowiska w Okonku” (UTM: XV13), 53°32'53"N, 16°46'34"E, 7VII 2009 – 2♂♂ 1♀, leg., det. et coll. J. WENDZONKA.

Rezerwat został utworzony w 2008 roku, w celu zachowania kompleksu wrzosowisk i muraw napiaskowych z charakterystyczną florą i fauną. *E. purpuratus* (FABR.) jest pasożytem grzebaczowatych z rodzaju *Ammophila* KIRBY, oraz *Podalonia hirsuta* (SCOP.). Na badanym stanowisku stwierdzono występowanie 2 potencjalnych żywicieli, a mianowicie *Ammophila pubescens* CURT. oraz *A. sabulosa* (L.). *E. purpuratus* (FABR.) oblatywał kwiaty krwawnika *Achillea millefolium* L.

Tego dnia odłowiono także inne złotolitki: *Hedychrum rutilans* DAHLB., *Hedychrum nobile* SCOP., *Hedychrum gerstaeckeri* CHEVR., oraz *Chrysis illigeri* WESM. Ta ostatnia zasługuje na uwagę jako gatunek niedawno wpisany na listę owadów krajowych (WIŚNIEWSKI, SZCZEPKO 2010: Wiad. entomol., 29, 1: 41-46). *Euchroeus purpuratus* (FABR.) posiada na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” kategorię LC (BANASZAK 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI (red.): Wydawnictwo IOP PAN, Kraków: 54-56), a jego sytuacja w kraju jest nierozpoznana.

Jacek WENDZONKA, Zakł. Zool. Syst. UAM, Poznań

587. Rzadkie i nowe dla województwa mazowieckiego gatunki miernikowców i sówkowatych odnotowane w Puszczy Kozienickiej (Lepidoptera: Geometridae, Noctuidae)

Species of Geometridae and Noctuidae (Lepidoptera) rare and new to Mazowieckie Province, recorded in Kozienice Forest

KEY WORDS: Lepidoptera, Geometridae, Noctuidae, records, Mazowieckie Province, C Poland.

Puszcza Kozienicka jest położona na pograniczu Mazowsza i Małopolski. Ze względu na wpływ elementów górskich i podgórskich, bogactwo siedlisk oraz dużą powierzchnię lasów o charakterze zbliżonym do naturalnego, teren ten jest bardzo atrakcyjny przyrodniczo.

Przykładami kompleksowych opracowań lepidopterofauny Puszczy są prace dotyczące motyli dziennych (Hesperioidea, Papilionoidea) (BAKOWSKI i in. 2003: Roczn. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, 7: 181-191) oraz przeziernikowatych (Sesiidae) (BAKOWSKI i in. 2003: Wiad. entomol., 21, 4: 229-240). Dane o rzadko spotykanych w Puszczy Kozienickiej motyli z rodzin: Sphingidae, Notodontidae, Lymantridae, Nolidae i Arctiidae podają BAKOWSKI i PIĄTEK (2011: Wiad. entomol., 31, 1: 43-45).

Niżej podano informacje o nowych i rzadko spotykanych w województwie mazowieckim miernikowcach (Geometridae) i sówkowatych (Noctuidae). Motyle zostały zwabione do źródeł światła, usytuowanych przy leśnicówkach w miejscowościach Przejazd (UTM: EC20) oraz Maciejowice - Cztery Kopce (EC31). Oba miejsca są położone w północnej części Puszczy Kozienickiej i leżą w południowej części woj. mazowieckiego.

Podział systematyczny, nazewnictwo motyli oraz ich rozszedlenie w Polsce przyjęto za BUSZKO i NOWACKIM (2000: Pol. entomol. Monogr., 1: 1-178).

Gatunki nowe dla woj. mazowieckiego, zaznaczono gwiazdką po nazwie gatunkowej [*], potwierdzone z tego obszaru po roku 1960, wyróżniono dwoma gwiazdkami [**].

Większość okazów dowodowych znajduje się w kolekcji drugiego z autorów, pojedyncze okazy znajdują się w zbiorach pierwszego z autorów i Marka HOŁOWIŃSKIEGO.

GEOMETRIDAE

Ascotis selenaria (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)*

Przejazd, 25–31 V 2003 – 2 exx., 6–31 VII 2003 – 5 exx; Maciejowice - Cztery Kopce, 26 VI 2004 – 1 ex., 6–8 VIII 2004 – 4 exx.

W Polsce znany z południowej i środkowej części kraju.

Charissa ambiguata (DUPONCHEL, 1830)*

Maciejowice - Cztery Kopce, 9–15 VII 2004 – 2 exx.

Po roku 1960 podawany ze Śląska i południowo – wschodniej Polski.

Cyclophora albicellaria (HÜBNER, 1789)*

Przejazd, 26 V 2002 – 1 ex, 11 V 2003 – 1 ex.

W Polsce wykazany z okolic Lublina, Częstochowy, Ustronia, Krakowa, Przemyśla, Rzeszowa oraz z Puszczy Białowieskiej.

Thera vetustata (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)*

Maciejowice - Cztery Kopce, 11 IX 2005 – 1 ex.

W górach motyl znany z wielu stanowisk lecz spotykany pojedynczo, na niżu bardzo rzadko łowiony.

Rheumaptera cervinalis (SCOPOLI, 1763)*

Przejazd, 8 V 2002 – 1 ex.; Maciejowice - Cztery Kopce, 26 IV – 3 V 2005 – 4 exx.

W południowych dzielnicach często spotykany, na północy kraju bardziej lokalny i rzadki.

NOCTUIDAE

Idia calvaria (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)**

Przejazd, 9 IX 2002 – 1 ex.; Maciejowice - Cztery Kopce, 12 VI 2004 – 1 ex., 11 IX 2004 – 1 ex., 11 IX 2005 – 1 ex., 7 VIII 2005 – 1 ex.

Po 1960 roku podawany z południowej i wschodniej Polski.

Schrankia taenialis (HÜBNER, 1890)**

Przejazd 16 IX 2003 – 1 ex.; Maciejowice - Cztery Kopce, 26 IX 2003 – 1 ex., 19 VII 2006 – 1 ex.

Hypena obesalis TREITSCHKE, 1829*

Maciejowice - Cztery Kopce, 7 IX 2005 – 1 ex.

Po 1960 podawany z woj. podlaskiego, dolnośląskiego, małopolskiego i podkarpackiego.

Heliothis ononis (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)**

Maciejowice - Cztery Kopce, 22 V 2007 – 1 ex.

Po 1960 roku podawany z południowo-wschodniej Polski.

Hoplodrina respersa (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)*

Przejazd, 18 VI 2003 – 1 ex.

Rzadko spotykany na terenie całego kraju.

Athetis lepigone (MÖSCHLER, 1860)**

Przejazd, 30 VII 2003 – 1 ex.; Maciejowice - Cztery Kopce, 21 V 2007 – 1 ex., 28 VII 2007 – 1 ex.

Znany dotychczas z południowo-wschodniej części kraju oraz z Górnego Śląska.

Ipimorpha contusa (FREYER 1849)**

Przejazd, 6 VII 2003 – 1 ex., 22 VII 2003 – 1 ex.

Gatunek podawany z woj. wielkopolskiego, podlaskiego i lubelskiego.

Agrochola nitida (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)*

Maciejowice - Cztery Kopce, 29 VIII 2003 – 1 ex.

Rzadko spotykany na terenie całego kraju.

Agrochola laevis (HÜBNER, 1803)*

Maciejowice - Cztery Kopce, 19–30 IX 2004 – 4 exx.

Znany przede wszystkim z zachodniej części kraju.

Conistra erythrocephala (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)**

Maciejowice - Cztery Kopce, 27 IX – 25 X 2004 – 11 exx.

Brachylomia viminalis (FABRICIUS, 1776)*

Przejazd, 24 VI 2003 – 1 ex., 6 VII 2003 – 1 ex.; Maciejowice - Cztery Kopce, 16 VII 2004 – 1 ex.

Dichonia convergens (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)*

Maciejowice - Cztery Kopce, 1–4 X 2003 – 2 exx., 3 X 2004 – 1 ex., 27 IX 2005 – 1 ex.

Podawany przede wszystkim z zachodniej i centralnej Polski.

Staurophora celsia (LINNAEUS, 1758)**

Maciejowice - Cztery Kopce, 7–19 IX 2004 – 3 exx.

Częściej obserwowany w zachodniej części kraju.

588. Stanowisko *Penthophera morio* (LINNAEUS, 1767) (Lepidoptera: Lymantriidae) w Babiogórskim Parku Narodowym

Locality of *Penthophera morio* (LINNAEUS, 1767) (Lepidoptera: Lymantriidae) in Babiogórski National Park

KEY WORDS: Lepidoptera, Lymantriidae, *Penthophera morio*, Poland.

W Polsce *Penthophera morio* (L.) występuje na północnym skraju zasięgu. Środowiskiem tego motyla są ciepłolubne murawy i górskie łąki. W ostatnich 25 latach był on stwierdzany tylko na pojedynczych stanowiskach w Tatrach, na Górnym Śląsku i w okolicach Przemyśla (BUSZKO, MASŁOWSKI 2012: Motyle nocne Polski, Macrolepidoptera, część I. Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz. 301 ss.). Gatunek uznano za zagrożony (kategoria EN) w Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. Poniżej podajemy jego nowe stanowisko w Karpatach:

- Babiogórski Park Narodowy (UTM: CV99), powyżej Przełęczy Brona (1408 m. n.p.m.), piętro kosodrzewiny, 22 VI 2004 – 1♂, w godzinach popołudniowych, w pobliżu szlaku turystycznego, obs. K. SACHANOWICZ et A. WOWER. Motyl został sfotografowany.

Jest to gatunek nowy dla Babiogórskiego Parku Narodowego.

Konrad SACHANOWICZ, Muz. i Inst. Zool. PAN, Warszawa

Agnieszka WOWER, Centr. Dziedz. Przyr. Górn. Śląska, Katowice

589. Materiały do znajomości bzygowatych (Diptera: Syrphidae) Lubelszczyzny

The materials to knowledge about hoverflies (Diptera: Syrphidae) of Lublin region

KEY WORDS: hoverflies, Syrphidae, faunistic records, Lublin region.

Bzygowate (Syrphidae) stanowią rodzinę muchówek, rozmieszczonych w obrębie wszystkich kontynentów, liczącą ok. 5–6 tys. gatunków. W Polsce grupa ta badana była przede wszystkim w aspekcie występowania i roli w agrocenozach, nieco rzadziej zaś pod względem ekologicznym i faunistycznym w obrębie określonych zbiorowisk roślinnych. W kraju stwierdzono dotychczas ok. 400 gatunków bzygowatych, zaś dane dotyczące ich rozmieszczenia w poszczególnych krainach rozproszone są w różnych publikacjach; stan zbadania tej rodziny Diptera na Lubelszczyźnie jest fragmentaryczny i ogranicza się do zaledwie kilku prac.

Poniżej przedstawiono nowe dane o występowaniu bzygowatych na terenach tzw. Lubelszczyzny, do której zalicza się m.in. makroregiony: Wyżynę Lubelską i Polesie Lubelskie. Układ systematyczny i nazewnictwo podano według SOSZYŃSKIEGO (2007: [W:] BOGDANOWICZ A. (red.). Fauna Polski T. II, MiIZ PAN Warszawa: 193-197). Dotychczas w literaturze podawano z tego obszaru 26 gatunków, natomiast listę zawierającą dane o stanowiskach dwunastu dotychczas nie odnotowanych gatunków zamieszczono poniżej.

Autorzy składają serdeczne podziękowania Panu dr. Bogusławowi SOSZYŃSKIEMU z Terenowego Ośrodka Edukacji i Kultury Ekologicznej w Łodzi za sprawdzenie poprawności oznaczeń.

MILESIINAE [=ERISTALINAE]

Cheilosia scutellata (FALLÉN, 1817)

- Wyżyna Lubelska: Lublin - Poligon Czechowski (UTM: FB18), 21 IX 2009 – 1♀.
Nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Eristalinus aeneus (SCOPOLI, 1763)

- Polesie Lubelskie: Bagno Bubnów (łąka) (FB59), 23 VII 2009 – 1 ♀.
Nowy dla Polesia Lubelskiego.

Eristalis abusiva COLLIN, 1939

- Polesie Lubelskie: Jezioro Długie (łąka) (FC50), 13 VII 2009 – 1 ♂.
Gatunek nowy dla Polesia Lubelskiego.

Eristalis intricaria (LINNAEUS, 1758)

- Polesie Lubelskie : Jezioro Długie (łąka) (FC50), 31 VII 2009 – 1 ♀;
- Wyżyna Lubelska: Lublin - Poligon Czechowski (FB18), 21 IX 2009 – 1 ♀.
Nowy dla Polesia Lubelskiego i Wyżyny Lubelskiej.

Eristalis pertinax (SCOPOLI, 1763)

- Odłowiony m.in. na obszarze Poleskiego Parku Narodowego – Jezioro Długie (łąka) (FC50), w miejscowościach: Urszulin (FB59) i Wola Wereszczyńska (FC50) oraz na dwóch stanowiskach w Lublinie: Lublin - Ogród Botaniczny (FB17) i Lublin - Poligon Czechowski (FB18).

Gatunek pospolity w całej Polsce. Dotychczas nie podawany z terenu Polesia Lubelskiego i Wyżyny Lubelskiej.

Eristalis similis (FALLÉN, 1817)

- Wyżyna Lubelska: Lublin - Poligon Czechowski (FB18), 18 VII 2009 – 1 ♀.
Nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Melanogaster aerosa (LOEW, 1843)

- Wyżyna Lubelska: Łuszczów (FB28), 16 VII 2009 – 1 ♂.
Nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Volucella bombylans (LINNAEUS, 1758)

- Polesie Lubelskie: Łomnica (FC40), 31 VIII 2009 – 1 ♂; Urszulin (FB59), 21 VIII 2009 – 1 ♂.
Nowy dla Polesia Lubelskiego.

Volucella pellucens (LINNAEUS, 1758)

- Polesie Lubelskie: Jagodno (FB69), 7 VIII 2009 – 2 ♀ ♀.
Gatunek nowy dla Polesia Lubelskiego.

SYRPHINAE

Chrysotoxum festivum (LINNAEUS, 1758)

- Polesie Lubelskie: Łomnica (FC40), 31 VIII 2009 – 1 ♂.
Nowy dla Polesia Lubelskiego.

Chrysotoxum bicinctum (LINNAEUS, 1758)

- Wyżyna Lubelska: Nałęczów (EB78), 1 VIII 2008 – 1 ♂.
Nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Chrysotoxum vernale LOEW, 1841

- Wyżyna Lubelska: Kazimierski Park Krajobrazowy: Bochothnica (EB58), 16 VII 2008 – 1 ♂.
Gatunek nowy dla Wyżyny Lubelskiej.

Dorota SAŁAPA, Wojciech CZARNIAWSKI,
Zakład Zoologii UMCS, Lublin

590. Potwierdzenie występowania *Chromatomyia asteris* (HENDEL, 1934) (Diptera: Agromyzidae) w Polsce

Confirmation of the occurrence of *Chromatomyia asteris* (HENDEL, 1934) (Diptera: Agromyzidae) in Poland

KEY WORDS: Diptera, Agromyzidae, *Chromatomyia asteris*, new locality, Western Pomerania, Poland.

Miniarkowate (Agromyzidae) to rodzina muchówek licząca w Polsce około 440 gatunków, z czego ponad 75% zaliczana jest do minowców (MICHALSKA 2007: [W:] Fauna Polski. MiZ PAN, T. II: 117-119). Larwy pozostałych gatunków żerują m.in. w nasionach, korzeniach, kwiatach. Miniarki cechują się wysoką specyficzną żywicielską i większość z nich stanowią mono- i oligofagi.

Chromatomyia asteris (HENDEL) jest gatunkiem europejskim nie wykazywanym dotychczas jedynie z Europy południowej (Fauna Europaea 2004: http://www.faunaeur.org/full_results.php?id=128277). Jest monofagiem astra solnego *Aster tripolium* L. Roślina żywicielska występuje na solniskach w północno-zachodniej części kraju.

Imagines tego gatunku w przeszłości były mylone z *Phytomyza tenella* MEIGEN, który jest monofagiem gnidosza *Pedicularis* L. (SPENCER 1976: Fauna Entomol. Scand., 5, 2: 305-606). Dlatego też wcześniejsze doniesienia, opierające się wyłącznie na imagines, wymagają weryfikacji.

Omawiany gatunek został w Polsce wykazany tylko z okolic Słupska (KARL 1936: Stett. ent. Ztg., 97, 1,2: 318-330), jako *Ph. tenella*. Autor nie podaje jednak rośliny żywicielskiej, dlatego stwierdzenie to należy uznać za niepewne.

Ch. asteris znaleziono podczas badań owadów minujących Pomorza Zachodniego: – Karsibór (UTM: VV56), 14 IX 2008, wilgotna łąka na obrzeżach rez. „Karsiborska Kępa”, *Aster tripolium* – dwie miny z charakterystycznymi białawymi pupariami, leg. et coll. U. WALCZAK, det. Z. MICHALSKA.

Stwierdzenie to potwierdza współczesne występowanie *Ch. asteris* na terenie Polski.

Larwa *Ch. asteris* drąży dość silnie powyginany korytarz, najpierw na spodniej, później na wierzchniej stronie blaszki liściowej *A. tripolium*. Odchody mają postać grubych ziaren, rozrzuconych w minie. Przepoczwarczenie zachodzi w minie, a puparium jest koloru białawego. Larwy były dotychczas obserwowane w czerwcu i lipcu (HERING 1957: Bestimmungstabellen der Blattminen von Europa. Junk, 's Gravenhage, 1: 1-648), tymczasem niniejsze stwierdzenie wskazuje, że okres pojawu larw jest dłuższy.

Urszula WALCZAK, Zofia MICHALSKA,
Wydz. Biologii UAM, Zakł. Zool. Syst., Poznań